

26 ta' Ġunju, 1958

Inħallef :

L-Onor. Dr. A. Magri, B.Litt., LL.D.

John Axia, M.B.E. ne. versus Saviour sive Saverio Bartolo

**Emigrazzjoni — Obligazzjoni — Illicità —
Nullità — Art. 1097 tal-Kodiċi Ċivili.**

L-obligazzjoni ta' l-emigrant li jirċievi sussidju minn għand il-Gvern b'ieq jemigra, fis-sens li jirrifondi lill-Gvern dak is-sussidju jekk huwa jerga' lura f'Malta qabel jgħaddi ċertu żmien, ma kix illicita, u ma kix nulla. Kondizzjoni simili mhix illicita, għax ma tlimitax għal kollox il-libertà ta' l-emigrant, imma tirrestringiha wisq ftit il-libertà tiegħu.

Ir-raġunijiet li setgħu jgagħlu lill-emigrant jiġi lura f'Malta qabel dak iż-żmien ma għandhom ebda valur; għax is-sempliċi materjalitè tar-ritorn qabel iż-żmien miftiehem hija biżżejjed b'ieq tirrendiek inadempjenti.

Il-Qorti — Rat ic-ċitazzjoni li biha l-attur, wara li jsir d-dikjarszzjonijiet u jingħataw il-provvedimenti kollha meħtieġa, talab li l-konvenut jiġi kundannat minn din l-Onorabbli

Qorti li jirrifondi lill-attur nomine s-somma ta' £22. 10. 0 li giet lilu mogħtija fi-24 ta' Awissu 1950 mill-istess Dipartiment bhala "passage assistance" biex huwa jemigra għall-Awstralia, bil-kondizzjoni li ma jerġgħax lura Malta qabel sentejn minn dik id-data, skond obligazzjoni magħmula minnu fi-24 ta' Awissu 1950, li kopja tagħha hija hawn annessa (dokument A), billi huwa, wara li telaq minn Malta fid-9 ta' Settembru 1950, reġa' ġie lura Malta fit-23 ta' Novembru 1951. Bi-mgħaxijiet legali fuq l-istess somma min-notifika ta' din iċ-ċittazzjoni, u bl-ispejjeż kontra l-konvenut, li huwa mħarrek għas-subizzjoni;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Illi bi skrittura tal-24 ta' Awissu 1950 (li kopja tagħha tinsab eżibita fol. 5 tal-proċess) il-konvenut iddikjara "to have received from the Government of Malta the sum of £22. 10. 0, which has been advanced to me to assist me to emigrate to Australia. This assistance has been granted to me on condition that I do not return to Malta before the expiration of two years from this date. Should I return before, I hereby bind myself..... to refund the said sum of £22. 10. 0 to the Government of Malta within one month from the date of my arrival";

Illi rriżulta li l-konvenut siefer fid-9 ta' Settembru 1950 u reġa' ġie Malta fit-23 ta' Novembru 1951, jiġifieri qabel ma għadda ż-żmien stipulat; u għalhekk avverat ruħha l-kondizzjoni għar-rifużjoni tal-flus;

Illi, però, il-konvenut attakka l-validità ta' l-imsemmija kondizzjoni bhala dik li tillimita u tirrestringi l-libertà tiegħu bhala emigrant, u kwindi hija projbita mill-liġi (art. 1097 Kod. Civ.);

Illi, sostanzjalment, dina l-kondizzjoni tirsolvi ruħha fl-obligu tal-konvenut li għal ċertu żmien ikollu r-residenza tiegħu barra minn dawn il-Gżejjer;

Kondizzjoni simili giet diskussa fid-dottrina ġuridika, u giet riżoluta fis-sens li hija valida meta tkun ġustifikata minn xi motiv privat jew publiku, u meta ma tipprivax assolutament lid-debitur mill-libertà tiegħu, b'mod li ma jkunx impossibili

ghalih li jesplika l-personalità tiegħu (Troplong, Donazioni e Testamenti, Vol. I, no. 252). Anki l-Baudry, citat mill-konvenut, jikkonferma din l-interpretazzjoni, u jikkundanna bhalha illeciti biss "le condizioni che paralizzassero il libero esercizio del diritto che ogni uomo possiede di scegliere il suo domicilio o le persone presso le quali vuole abitare" (Donazioni e Testamenti, Vol. I, no. 183);

Illi anki fil-liġi tagħna nsibu adottata dina l-interpretazzjoni. Difatti hija nulla l-kondizzjoni li timpedixxi ż-żwieġ għal kollox, u mhux dik li tillimitah għal ċerti kategoriji ta' persuni (art. 749 Kodiċi Ċivili — kif interpretat mill-Qrati Tagħna — Kollez. XXXII—1—76). L-istess junghad għal-lokazzjoni d'opera fejn hija projbita l-konvenzjoni għall-ħajja kollha, mentri hija permessa dik għal ċertu żmien jew għal imprima determinata (art. 1717 Kod. cit.);

Illi, premessi dawna l-konsiderazzjonijiet, jidher evidenti li l-eċċezzjoni tal-konvenut mhix sostenibili. Difatti huwa obbliga ruħu li ma jirritornax Malta, mhux għal dejjem, iżda għal sentejn biss, u f'dan iż-żmien kien jista' jmur kullimkien barra f'dawn il-Gżejjer. Dina r-restrizzjoni, għalhekk, kienet tillimita wisq ftit il-libertà tiegħu, u għalhekk l-obbligazzjoni minnu assunta taht dik il-kondizzjoni hija wkoll legalment valida;

Illi, fit-tieni lok, il-konvenut eċċepixxa l-intempestività ta' l-azzjoni, peress li hu ġie lura, mhux għal dejjem, iżda sakemm jirranġa u jissistema l-affarijiet tiegħu. Ladarba l-kondizzjoni li taħtha hu obbliga ruħu li ma jirritornax Malta hija valida, ir-ragunijiet li setgħu jghegħluh jirritorna ma għandhom ebda valur; is-semplici materjalità tar-ritorn tiegħu qabel iż-żmien hija biżżejjed biex tagħmlu inadempjenti;

Illi, del resto, il-konvenut irrikonoxxa dina l-inadempjenza, meta offra li jirrifondi l-flus li ha b'rati ta' 10s, fix-xahar; Għal dawna l-motivi;
 Prevju riġett ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut;
 Tilqa' t-talba ta' l-attur, bl-imghax u bl-ispejjeż.